

AVRUPA BİRLİĞİ'NDE DEMOKRASİ YOLUNDA BİR ADIM: KOMİSYON BAŞKANLIĞI SEÇİMİ ÜZERİNE BİR SINAV

Didem SAYGIN

Arş. Gör., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Biga İİBF, Kamu Yönetimi Bölümü; e-posta: didemsaygin@gmail.com

Mehlika Özlem ULTAN

Dr. Arş. Gör., Kocaeli Üniversitesi, İİBF, Uluslararası İlişkiler Bölümü, e-posta: ozlemultan@gmail.com

Özet

Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'nun (AKÇT) 1951 yılında Paris Antlaşmasıyla ilk olarak "Yüksek Otorite" adı altında bir araya gelen, elinde bulundurduğu yetkilerle giderek güçlenen Avrupa Komisyonu, günümüzde Avrupa Birliği'nin (AB) yürütücü organı olarak hareket etmektedir. Yetkileri açısından oldukça önemli bir yere sahip olan Komisyon'un, kurucu antlaşmaların kendilerini yenilemeleriyle birlikte değişimlere uyum sağlayarak kurumlar içerisindeki rolü yerleşmiştir. Yasa teklifleri hazırlama, bütçe üzerinde Parlamentoyla birlikte hareket etme, Uluslararası Antlaşmaların yapılmasında müzakereci yetkileriyle AB'nin itici gücüdür. Ancak buradaki asıl önemli nokta, bu itici gücün liderliği konumundaki Komisyon başkanlığı makamının oldukça önemli bir konuma gelmiş olmasıdır.

Bu çalışmada, önceleri atama yöntemiyle belirlenen Komisyon başkanlığı görevinin 2014 Parlamento seçimleri sonrasında ilk defa göreve seçilerek gelmesinin sağladığı değişim irdelenecektir. Bu irdeleme yapılırken, Avrupa Komisyon başkanlığı seçim yöntemlerindeki değişim Kurucu Antlaşmalar ve temel raporlar dikkate alınarak değerlendirilecektir. Böylece Mayıs 2014 Parlamento seçimleri öncesi ve sonrasında Avrupa Komisyon başkanlığı seçim sisteminin Lizbon Antlaşması ardından geldiği nokta daha net açıklanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Komisyonu, Avrupa Komisyonu Başkanı, Komisyon Başkanlığı Seçimi, Demokrasi.

A STEP IN THE DEMOCRACY IN THE EUROPEAN UNION: AN EXAMINATION ON THE CHOICE OF COMMISSION PRESIDENCY

Abstract

The European Commission, which was first established as a "High Authority" by the European Coal and Steel Community (ECSC), by the ECSC Treaty signed in Paris in 1951, has become the executive organ of the European Union today with its ever increasing powers. The status of the commission, which has a very important place in terms of its powers, stems from the model difference between the ECSC Treaty and the European Economic Community and the European Atomic Energy Community treaties. However, the most important point here is that the position of the presidency of the Commission, which is the leader of this is the driving force, has become a very important position.

In this study, the change caused by the election of the commission president, elected in 2014 after the parliamentary elections, which was an assigned position previously, will be discussed. In this discussion, the change in methods of taking charge in the European Commission will be assessed in consideration of the Founding Treaties and other official documents/fundamental reports. Consequently, before and after the May 2014 Parliamentary Elections, this study attempts to shed a light on the present status of the election system for the European Commission Presidency, after the Lisbon Treaty.

Keywords: *European Commission, European Commission Presidency, Elections of the Commission Presidency, Democracy.*

1. Giriş

Avrupa Komisyonu, bütünleşme yolundaki ilk adım olan 1951 Paris Antlaşması'nın imzalanmasıyla "Yüksek Otorite" adı altında varlığını göstermeye başlamış ve Avrupa Birliği'nin (AB) en önemli kurumlarından biri haline almıştır. "Yüksek Otorite" olarak başladığı göreve, Kurucu antlaşmalarla yetkilerinde değişiklik yapılarak Avrupa Komisyonu adı altında devam etmiştir. AB'nin entegrasyon süreciyle Komisyon, hem üye sayısında, hem üyelerin seçim aşamasında, hem de başkanlık seçimlerinde değişime uğramıştır. Komisyon'un yetkisini kendisinden daha az yetkiye sahip olan Parlamento ile paylaşmaya başlayacak olması ve Birliğin yürütücü görevlerini yerine getirmesiyle, Komisyon başkanlığı görevi de gittikçe daha önemli hale gelmektedir. Kurucu antlaşmalardaki başkanlık seçimlerine ilişkin değişim, Komisyon başkanlığında da kendisini göstermektedir. Özellikle Avrupa Birliği'nin bir nevi yürütme organı olarak görev yapan Komisyon'un uzlaştırıcı ve müzakereci rolü ile yasa teklifi hazırlama yetkileri düşünüldüğünde, Komisyon başkanlığı görevinin ne denli önemli ve siyasi bir nitelik taşıdığı anlaşılmaktadır. Seçilen Komisyon başkanının Avrupa Parlamentosu onayına sunuluyor olması, başkanın statüsünü daha da siyasileştirmekte, ayrıca Birliğin demokratikleşme sürecindeki tartışmalara da katkıda bulunmaktadır.

Bu çalışmada, Komisyon başkanlığı'nın geldiği sürecin, Lizbon Antlaşmasıyla getirilen son değişiklikler de dikkate alınarak, temel Kurucu Metinler ve raporlar üzerinden değerlendirilmeye çalışılması amaçlanmaktadır. Sürekli revizyon içerisinde olan Birlikte, 2014 Parlamento seçimleri sonucunda Hükümet ve Devlet Başkanlarının kimi desteklediği ve Komisyon başkanlığı koltuğuna kimin oturduğu gibi konular, Avrupa Birliği'nin Parlamento bir sisteme yakın olup olmadığını göstermektedir. Bu süreçte, Avrupa Birliği liderlerinin mi

yoksa halkların mı iradelerinin etkili olduğu, seçimler sonucu atanan Komisyon başkanlığı çerçevesinde irdelenmiştir. Bu konudaki değerlendirme yapılırken de çalışmanın ilk kısmında, Maastricht Antlaşması'na kadar olan temel metinlerdeki ve hazırlık aşamasında önerilen raporlardaki durum ile Maastricht Antlaşması sonrası Komisyon başkanlığına yönelik uygulanan temel değişimlere yer verilecektir. Maastricht Antlaşması sonrası temel metinler sırasıyla Amsterdam ve Nice Antlaşmaları, Anayasa Taslağı ve Lizbon Antlaşmasının getirdiği değişikliklere, Mayıs 2014 Avrupa Parlamentosu seçim sonuçları da dikkate alınarak yer verilecektir. Konuyla ilgili güncel gelişmelere odaklanılması düşüncesiyle, ilk kısım daha kısa tutulmuş, özellikle Lizbon Antlaşması sonrası dönem, 2014 yılı Parlamento seçimleri ve Komisyon başkanlık seçimlerine etkisi detaylı olarak değerlendirilmiştir. Çalışmanın temel dayanağı da bu bağlamda şekillenmektedir. Sonuç olarak, Lizbon Antlaşması sonrası ilk Komisyon başkanlığı seçiminin beraberinde getirdiği ortam, mevcut değişiklikler ve adaylara yansımaları üzerinde durulması planlanmaktadır.

2. Maastricht Antlaşması Öncesi Avrupa Komisyonu Başkanlık Seçimleri

7 Şubat 1992'de imzalanan ve 1 Kasım 1993 tarihinde yürürlüğe giren Maastricht Antlaşması; Topluluktan ilk defa "Birlik" olarak söz eden, Kurucu Antlaşmaları tadil eden ve önemli birçok değişikliği içeren temel antlaşma metni niteliğindedir. Çalışmanın bu kısmında, Maastricht Antlaşması'na kadar olan temel metinlerin alınmasının nedeni; Antlaşmanın mevcut olan bütünleşme hareketine yeni bir ivme kazandırması ve kurumsal açıdan birçok revizyonu bünyesinde barındırması gibi özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Bu revizyon hareketinden faydalanan kurumlardan biri de Komisyon'dur. Bu aşamada Maastricht Antlaşması öncesi, Komisyon ile ilgili düzenlemeler değerlendirilecektir.

2.1. Kurucu Antlaşmalarda Yer Alan Düzenlemeler

Avrupa Topluluğu'nun oluşumu 1951 yılında imzalanan ve 1952 yılında yürürlüğe giren Paris Antlaşması ile başlamıştır. Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'nu (AKÇT) kuran bu antlaşmayla Avrupa Topluluğu'nun ilk 4 kurumu; Yüksek Otorite, Ortak Meclis, Bakanlar Konseyi ve Adalet Divanı şeklinde faaliyet göstermeye başlamıştır (AKÇT Antlaşması 7. Madde, 18.01.2016). 6 yıllık bir süre için seçilen Yüksek Otorite'nin üyeleri (AKÇT Antlaşması 9. Madde, 18.01.2016), 6 yıllık süre sonunda tekrar yenilenmekteydi. Bu dönemde ilk Altılar denilen, Almanya, Fransa, İtalya, Hollanda, Lüksemburg ve Belçika tarafından Yüksek Otorite'nin 9 üyesinden 8'i atanacak ve 9. üye ise atanmış olan 8 üyenin en az 5'inin olumlu oyuyla seçilmekteydi. 8 üyenin atanması sürecinde oybirliği gerekmekteydi, ancak oybirliği sağlanamaması durumunda üyelerin 6'da 5'inin oy çokluğu ile başkanın atanması mümkün olmaktadır (Tezcan 2007: 56; AKÇT Antlaşması 10. Madde, 18.01.2016). Yüksek Otorite'nin sahip olduğu geniş yetkiler, bir denetim mekanizmasının gerekliliğini de beraberinde getirmiştir. Bu sebeple Yüksek Otorite'nin denetimi adına, Parlamento'ya Yüksek Otorite'yi 3'te 2 çoğunlukla görevden alma yetkisi verilmiştir (Dinan 2005: 75). Yüksek Otorite ile ilgili diğer konulara değinmek gerekirse; Yüksek Otorite'nin aynı milliyete sahip 2'den fazla üye içerememesi ve her üye ülkeden de en az bir üyenin Komisyon'a katılabilmesi söz konusu olmaktadır (AKÇT Antlaşması 9. Madde, 18.01.2016). Ayrıca, Yüksek Otorite'nin başkanı ve başkan yardımcısı iki yıllık bir dönem için atanmakta ve atamaları yenilenebilmekteydi (AKÇT Antlaşması 11. Madde, 18.01.2016).

AKÇT'nin başarılı bir şekilde varlığını devam ettirmesinin ardından, 25 Mart 1957 tarihinde Roma'da imzalanan Antlaşmayla Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (AAET) da bütünleşme hareketine katılmıştır.¹ Bu üç Topluluk içinde Kurumların mevcut varlıklarını ayrı ayrı sürdürüyor olmaları, kurumsal açıdan dikkat çekici konulardan biridir. Bu ayrı yapıyı birleştirmek adına, Roma Antlaşmaları ile aynı tarihte "Bazı Ortak Kurumlara İlişkin Antlaşma" imzalanmış ve bu Antlaşmayla her üç Topluluk içinde ayrı bulunan Parlamento ve Adalet Divanı tek çatı altında toplanmıştır (Can 2013: 42). 5 Nisan 1965 tarihinde imzalanan ve 1 Temmuz 1967 tarihinde yürürlüğe giren Füzyon Antlaşmasıyla² da AKÇT'nin Yüksek Otoritesi ve AAET ile AET'nin Komisyonları, tek bir Komisyon çerçevesi altında toplanmıştır (Akdemir 2012: 47).

AAET Antlaşması'nın (AAET Antlaşması, 18.01.2016) Bölüm III, 124. ve 135. Maddeleri arasında Komisyonla ilgili düzenlemelere yer verilmiş olup, Madde 130'a göre, Komisyon başkan ve başkan yardımcılarını iki yıllığına göreve atanmakta, atamaları görev sonrasında yenilenebilmekteydi. Madde 127'de Komisyon başkanının tüm Komisyon üyelerinin ortak kararıyla atanması gerektiği ifade edilmiştir. AET Antlaşması'nda (AET Antlaşması, 18.01.2016) ise Komisyonla ilgili kısımlar Bölüm III, Madde 155-163 arasında yer almaktadır. Komisyon'un 9 üyeden oluştuğu ise, Madde 157'de belirtilmektedir. AAET'nin 127. Maddesi ve AET'nin 158. Maddesi Komisyon üyelerinin görev süresini 4 yıl olarak düzenlemiştir ve bu görev sürelerinin yenilenebileceği ifade edilmiştir. Buna göre, Yüksek Otorite döneminde belirlenen 6 yıllık sürenin 4 yıla çekildiği görülmektedir (AKÇT Antlaşması 9. Madde, 18.01.2016). Komisyonların birleştirilmesinden sonra girilen yeni süreç, tek bir Komisyon oluşumuyla gerek Komisyon üyelerinin gerekse Komisyon başkanının atanmasına yönelik çeşitli raporların düzenlenmesine yol açmıştır. Aşağıda bu raporlara yer verilecek ve değerlendirilmeleri yapılacaktır.

2.2. Raporlardaki Düzenlemeler

Kurucu metinlerdeki düzenlemelerin yanı sıra, hazırlanan bir takım raporlarda da Komisyon başkanlık seçimlerine ilişkin öneriler yer almıştır. Yapılan düzenlemelerin temelini daha iyi anlayabilmek açısından, bu bölümde Komisyon başkanlığı seçimini etkileyen başlıca raporlar üzerinde durulması planlanmaktadır.

Bu raporlardan ilki 25 Mart 1972 yılında Georges Vedel başkanlığındaki Komitenin hazırladığı rapor olan Vedel Raporu'dur.³ Bu raporun 7 bölümü (Vedel Raporu, 07.01.2016), Komisyon başkanlık seçimlerine yönelik düzenlemelere ilişkin ifadelerle yer vermektedir. Vedel Raporu, Komisyon üyelerinin tamamının Parlamento'nun onayına sunulmasını gereksiz görmekte, sadece Devlet ve Hükümet Başkanları tarafından önerilen Komisyon başkanının Parlamento'nun onayına sunulmasının gerekliliğinden bahsetmektedir. Başkanın Parlamento'nun onayına sunulmasının, yetkilerini güçlendirerek politikleştireceği konusu

¹ Bu Topluluk Antlaşmaları üye ülkelerdeki onay aşamalarının tamamlanması nedeniyle 1 Ocak 1958 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

² Bu Antlaşmanın orijinal ismi "Treaty establishing a Single Council and a Single Commission of the European Communities" dir. Metnin orijinal için bkz, <http://www.cvce.eu/obj/treaty-establishing-a-single-council-and-a-single-commission-of-the-european-communities-8-april-1965-en-be427f35-bec6-4872-9afa-e9602d628aea.html> (Erişim Tarihi: 21.01.2016).

³ Bu Raporun orijinal adı İngilizce olarak "Report of the Working Party examining the problem of the enlargement of the powers of the European Parliament" şeklindedir.

üzerinde durulmaktadır. Ayrıca, Komisyonun gücünün artırılması ve daha sağlam temellere oturtulması üzerinde duran raporun bu bağlamda, 2009 yılında yürürlüğe giren Lizbon Antlaşması'nda yapılan değişikliği anımsattığı düşünülmektedir. Sonuç olarak bakıldığında, üye devletler tarafından önerilen adayın Parlamento'nun onayına sunulması durumunun 1979 yılında doğrudan seçimlerle faaliyete geçmiş olan Parlamento'nun güçlenmesine de katkı sağlamış olduğu açıktır.

Vedel Raporu'nun hemen ardından 9-10 Aralık 1974 tarihinde Devlet ve Hükümet Başkanları'nın Paris'te yaptıkları zirvede Belçika Başbakanı Leo Tindemans'tan Avrupa'nın birliğine yönelik bir rapor hazırlanması istenmiştir. Bunun üzerine Tindemans, 1976 yılında "Bulletin of the European Communities, Supplement 1/76" (07.01.2016) ismiyle bir rapor hazırlayıp, sunmuştur. Bu rapor, kurumsal anlamda değişiklikler öneren bir rapor niteliği taşımaktadır (Dinan 2005: 361-362).

Tindemans Raporu'ndan yaklaşık on yıl sonra hazırlanan Spinelli Planı (Draft Treaty Establishing The European Union, 13.01.2016) ise, Altiero Spinelli⁴ öncülüğünde hazırlanmış ve 14 Şubat 1984 tarihinde Parlamento'nun onayıyla kabul edilmiştir. İlgili raporun 28-30'uncu Maddeleri arasındaki kısımlar Avrupa Komisyonu'na ilişkin ifadeleri barındırmaktadır. Özellikle Madde 25'te, Komisyon başkanının atanmasına yönelik bilgilere yer verildiği görülmektedir.⁵

Spinelli Planı da Tindemans Raporu'ndaki gibi Komisyon başkanının, Devlet ve Hükümet Başkanlarından oluşan Avrupa Konseyi tarafından atanmasını öngörmektedir. Bununla birlikte, Komisyon'un Parlamento karşısında güvenoyu almasını da gerekli kılmaktadır. Tindemans Raporu'nda olduğu gibi Spinelli Planı'nda da Komisyon başkanının, Komisyon üyelerinin oluşumunda Avrupa Konseyi ile işbirliği içerisinde olması gerektiği belirtilmiştir. Komisyon'un Parlamento seçimlerinden 6 ay sonra göreve başlaması yönünde bir süre kısıtlamasının getirilmesi, Komisyon üyelerini Devlet ve Hükümet Başkanlarından oluşan Avrupa Konseyi'yle istişare içerisinde belirleyen Komisyon başkanının bir an önce belirlenmesini gerekli kılmaktadır.

3. Maastricht Antlaşması Sonrası Avrupa Komisyonu Başkanlık Seçimleri

Bu bölümde Maastricht Antlaşması ve sonrasında Komisyon başkanlığı ile ilgili değişimler ve düzenlemeler ele alınacaktır. Maastricht Antlaşması, resmi adıyla "Avrupa Birliği Antlaşması", 7 Şubat 1992 tarihinde imzalanmış ve 1 Kasım 1993 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu Antlaşma, Topluluğa "Birlik" adının verildiği ilk Kurucu Antlaşma olma özelliği de taşımaktadır. Antlaşma 5 anahtar hedefin ihtiyacına yanıt vermeye çalışmaktadır. Bu hedefleri kısaca (Maastricht Antlaşması, 20.01.2016):

- Kurumların demokratik meşruiyetini güçlendirmek

⁴ Crocodile restoranında bulunan bu nedenle aynı isimle anılan Avrupa Parlamenterlerinden oluşan ve yeni bir Avrupa Antlaşması isteyen Crocodile (Timsah) Grubunun önde gelen üyesidir.

⁵ Spinelli Planı'ndan Türkçeye çevrilmiştir. İlgili kısımlar -Komisyon, Parlamento seçimlerinden 6 aylık süreçten sonra göreve başlayacaktır. -Her Parlamento döneminin başında Devlet ve Hükümet Başkanlarından oluşan Avrupa Konseyi⁵, Avrupa Komisyonu Başkanı'nu atayacaktır. Başkan, Avrupa Konseyine danıştıktan sonra Komisyonu oluşturacaktır. -Komisyon kendi programını Avrupa Parlamentosuna sunacaktır. Parlamento tarafından güvenoyu alabilirse görevine başlayabilecektir. Eski komisyon, yeni Komisyon güvenoyu alana kadar görevinde kalacaktır.

- Kurumların etkinliğini arttırmak
- Ekonomik ve Parasal Birlik kurmak
- Topluluğun sosyal boyutunu geliştirmek
- Ortak bir Dış ve Güvenlik Politikası oluşturmak, şeklinde ifade etmek mümkün olmaktadır.

Maastricht Antlaşması'nın bu hedefler doğrultusunda, hem genişleyen hem de derinleşen bir Birliğin atması gereken önemli adımlara yönelik ifadeler barındırdığı görülmektedir. Antlaşmanın Komisyon açısından getirdiği yeniliklere bakıldığında, Başlık III, Madde H/10 (Maastricht Antlaşması, 20.01.2016)'da Komisyon üyelerinin 5 yıllık bir süre için tayin oldukları ve görev sürelerinin yenilenebilir olduğu belirtilmektedir. Üye devlet hükümetleri ortak bir onay aşamasıyla, Avrupa Parlamentosu'nun danışma niteliğindeki görüşünü aldıktan sonra uygun gördükleri kişiyi Komisyon başkanı olarak tayin etmektedir. Bu aşamadan sonra üye devlet hükümetleri Komisyon başkanı ile istişare içerisinde Komisyon üyelerini belirlemektedir. Gerek Komisyon başkanı gerekse Komisyon üyeleri Avrupa Parlamentosu'nun güvenoyuyla ve Devlet ve Hükümet Başkanlarının ortak bir onayı ile atanmaktadır. Aynı Antlaşmanın 11. Maddesine göre, Komisyonun üyeleri içerisinde bir veya iki başkan yardımcısı atanabilmektedir.

Maastricht Antlaşması yürürlüğe girdikten sonra fark edilen aksaklık ve eksiklikler Amsterdam Antlaşması'yla tamamlanmaya çalışılmıştır. Hükümetler arasında gerçekleştirilen Konferanslar ve Zirveler sonrasında, 2 Ekim 1997 tarihinde Amsterdam Antlaşması imzalanmış, 1 Mayıs 1999 tarihinde de yürürlüğe girmiştir. Bu antlaşmayla, Maastricht Antlaşması'ndaki üç sütunlu yapının işleyişine ivme kazandırılması ve Birliğin kurumsal alandaki sıkıntılarına çözüm getirilmesi amaçlanmıştır. Komisyon başkanının atanması konusu da bu değişikliklerden birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Avrupa Topluluğu (AT) Antlaşması'nın 214. Maddesinde (Eski madde 158) bu değişiklik açıkça ifade edilmektedir. Buna göre (Avrupa Topluluğu Antlaşması, 30.08.2016):

“Komisyon üyeleri 5 yıllık bir süre için atanırlar. Görev süreleri yenilenebilir. Üye Devletlerin Hükümetleri Komisyon Başkanı olarak atamak istedikleri kişiyi ortak bir görüşle aday olarak gösterir ve bu aday Avrupa Parlamentosu tarafından onaylanır. Üye devletlerin hükümetleri, Komisyon Başkanı adayının ortak görüşüyle Komisyon üyeleri olarak atamak istedikleri kişileri aday olarak gösterirler. Komisyon Başkanı ve diğer üyeler, Avrupa Parlamentosunun güvenoyuna sunulurlar. Avrupa Parlamentosu onay verdikten sonra Komisyon Başkanı ve diğer üyeler, üye devlet hükümetleri tarafından ortak onay ile atanırlar.”

Maastricht Antlaşması'yla, Komisyon başkanının atanması sürecinde, Parlamento'nun danışma amaçlı görüşü alınırken; Amsterdam Antlaşması'nda bundan farklı olarak Devlet ve Hükümet Başkanlarının ortak kararı çerçevesinde Komisyon başkanlığı için bir aday belirlenmekte ve bu aday Avrupa Parlamentosu tarafından onaylanırsa göreve başlayabilmektedir (Avrupa Topluluğu Antlaşması 214. Madde, 30.08.2016). Yani başka bir deyişle, Avrupa Parlamentosu'nun Komisyon başkanlığı atamasındaki yetkisi Maastricht Antlaşması'na göre arttırılmaya çalışılmış, Parlamento artık sadece danışma

amaçlı görüş bildirmenin ötesinde, onay aşamasında da etkin hale getirilmiştir. Tindemans ve Spinelli Raporlarında da belirtildiği gibi, Parlamento'nun onay aşamasında aktif duruma getirilmesi, Komisyon başkanlığı gibi etkin bir pozisyonun politikleştirilmesine de imkân sağlayacaktır. Parlamento'nun Komisyon başkanlığı seçiminde rolü ne kadar arttırılırsa, bu durum Komisyon başkanına o kadar fazla siyasi kimlik kazandırmaktadır.

Amsterdam Antlaşması'nın mevcut eksiklikleri gidermede yeterli olamaması, genişleme sürecinin hızlanarak devam etmesi ile birlikte artan uyumlaştırma sorunlarına çözüm oluşturmak amacıyla, 26 Şubat 2001'de Nice Antlaşması (Nice Antlaşması, 30.08.2016) imzalanmış ve 1 Şubat 2003 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Nice Antlaşmasıyla AT Antlaşması'nın 214. Maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir (Nice Antlaşması, 2003):

“Devlet ve Hükümet Başkanları düzeyinde toplanan Bakanlar Konseyi, Komisyon Başkanı olarak atamak istediği kişiyi oy çokluğu ile belirler ve Avrupa Parlamentosu tarafından onaylanır. Bakanlar Konseyi, nitelikli oy çokluğuyla ve Komisyon Başkan adayının da ortak görüşü ile her üye devletten gelen öneriler değerlendirilerek belirlenen diğer Komisyon üyelerinin listesini kabul eder. Komisyon Başkanı ve üyeleri Avrupa Parlamentosunun onayına sunulur, Avrupa Parlamentosunun onayından geçtikten sonra, Komisyon Başkanı ve diğer üyeler, Konsey tarafından nitelikli oy çokluğuyla atanır.”

Nice Antlaşması'ndan önce üye devletlerin ortak mutabakatı ve Avrupa Parlamentosu'nun onayıyla belirlenen Komisyon Başkanı, Nice Antlaşması'ndan sonra Devlet ve Hükümet Başkanları düzeyinde toplanan Konsey'in nitelikli oy çokluğu ile belirlenmeye başlamıştır (Nice Antlaşması, 30.08.2016; Saygın, 03.02.2016). Bu Komisyon başkanlığı seçimi için önemli bir gelişmedir. Maastricht Antlaşması'nda Komisyon başkanı oybirliği ile seçiliyorken, Nice Antlaşması'yla Komisyon başkanı, Devlet ve Hükümet Başkanları Konseyi'nin nitelikli oy çoğunluğuyla seçilir hale gelmiştir. Ancak bu nitelikli çoğunluk sistemi 2004 yılında pek etkili olamamış 17-18 Haziran 2004 tarihinde Brüksel Zirvesi'nde İngiltere tarafından veto edilmiştir (Tezcan 2007: 72). Her ne kadar Maastricht Antlaşması'ndaki oybirliği sisteminin değiştirilerek, nitelikli çoğunluk yöntemiyle üye devletlerin veto etme yetkisi kısıtlanmaya çalışılsa da uygulamada farklı sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Bu durum, Komisyon başkanının yetkilerinin antlaşmalarla arttırılmaya çalışılsa da, uygulamada üye devletlerin etkinliğinin göz ardı edilmemesi gerektiğini göstermektedir.

Nice Zirvesi'nden sonra AB liderleri Laeken Zirvesi'nde AB'nin geleceğine yön vermeye çalışmışlardır. Laeken Zirvesi'nde, bir AB Anayasa Taslağı oluşturulması ve bu reformların bu taslak çerçevesinde yapılması kararlaştırılmıştır (Akıllı 2010: 36). 29 Ekim 2004 tarihinde AB Anayasa Taslağı tüm üye devletlerde onaylanma aşamasına gelmiş fakat Mayıs 2005'te Fransa'da, Haziran 2005'te de Hollanda'da halkın referandumla Anayasa'yı reddetmesi (Saraçlı 2008: 82) yeni düzenlemeler yapılması zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır. Referandumlarla kabul edilmeyen bu Anayasa taslağında Komisyon başkanı atanmasına yönelik düzenlemeler 1-27 maddeleri arasında yer almaktadır (Anayasa Taslağı, 20.01.2016; Avrupa Birliği Anayasası, 2005: 30-31).

Anayasa taslağının Komisyon başkanının seçimine ilişkin, ilgili maddelerinin ilk kısmında, Parlamento’da yapılacak oylamanın önemini vurgulandığı görülmektedir. Parlamento tarafından başkan adayı onaylanmadığı takdirde Devlet ve Hükümet Başkanlarından oluşan Avrupa Konseyi’nin bir ay içerisinde yeni bir adayı Parlamento’ya sunması gerekmektedir. Bu düzenleme ile Parlamento’ya başkan adayını reddetme yetkisi verilmekte ve Parlamento’nun Komisyon başkanlığı üzerindeki yetkisinin artırıldığı görülmektedir. Parlamento artık sadece bir danışma organı olarak faaliyet göstermenin ötesinde, gerektiğinde başkan adayını reddedebilecek konuma gelmiştir.

Anayasa Taslağı’nın yürürlüğe girememesi Lizbon Antlaşması’nın önünü açmıştır. 13 Aralık 2007 tarihinde Antlaşmanın taslağı imzalanarak, üye ülkelerin onay sürecine sunulmuştur (Can 2013: 47). “Avrupa Birliği Antlaşması” ve “Avrupa Birliği’nin İşleyişine İlişkin Antlaşma” olarak iki kısımdan oluşan Lizbon Antlaşması 1 Aralık 2009 tarihinde üye ülkelerdeki onay aşaması tamamlanınca yürürlüğe girmiştir.

4. Lizbon Antlaşması Sonrası Avrupa Parlamentosu Seçimi ve Komisyon Başkanlığı Seçimine Etkisi

Lizbon Antlaşması’yla Komisyon başkanlığı seçimlerinde gelinen son durum Avrupa Birliği Antlaşması Madde 17(7)’de açıkça belirtilmiştir (Lizbon Antlaşması, 20.01.2016; Can, 2009: 31-32).

Komisyon başkanı olacak kişinin Avrupa Parlamentosu’nda en fazla sandalyeye sahip olacak partinin desteğini alması gerektiğine yönelik ifadeye Lizbon Antlaşması’nda yer verilmiştir. Lizbon Antlaşması’nda da belirtildiği gibi eğer aday Parlamento’nun çoğunluğunu sağlayamazsa Devlet ve Hükümet Başkanları’ndan oluşan Avrupa Konseyi, yeni bir adayı bir ay içerisinde Avrupa Parlamentosu’na sunmak durumundadır. Ayrıca Avrupa Konseyi, başkan adayı önerirken Parlamento seçimlerini de dikkate almalıdır ki bu durum daha önce Anayasa Taslağı’nda da belirtilmiştir.

“Komisyon başkanının belirlenmesinde Parlamento sonucunun dikkate alınması” konusu her ne kadar Avrupa Parlamentosu’na Komisyon başkanının belirlenmesinde önemli bir rol verse de; “Parlamento seçim sonuçlarına göre birinci olan partinin adayı zorunlu olarak Avrupalı liderler tarafından Komisyon Başkanı olmak üzere atanacaktır” şeklinde bir durum söz konusu değildir. Zira Mayıs 2014 Avrupa Parlamentosu seçimleri öncesi ile sonrasında adayların ve Hükümet ve Devlet Başkanlarının bu yöndeki tavırları, ayrıca seçim sonrası sürecin işleyişi incelendiğinde tek sesliliğin olduğu söylenememektedir. Özellikle Parlamento seçim sonuçları Komisyon başkanı atama sürecinde muhalif seslerin çıkmasına ve beraberinde Avrupalı liderlerle Parlamento arasında yaşanan kısa süreli çekişmelere neden olmuştur.

2014 Avrupa Parlamentosu seçimleri öncesinde, Parlamento’daki tüm siyasi gruplar (Avrupa Parlamentosu’nda Tüm Siyasi Gruplar ve Dağılımları, 13.03.2016), Komisyon başkan adaylarını açıklamıştır. Merkez sağ partiler tarafından Avrupa Komisyon başkan adayı olarak, 18 yıl boyunca Lüksemburg’da Başbakanlık yapan Jean Claude Juncker gösterilmiştir. Juncker, ‘Avrupa Halk Partisi’nin Komisyon başkan adaylığı için 7 Martta Dublin’de yapılan seçimlerde Avrupa Komisyonu’nun iç pazardan sorumlu üyesi Michel Barnier ile yarışmış, delegelerin 382’si Juncker için oy kullanmış, böylece Barnier 245 oyla Komisyon başkan adaylığını kaybetmiştir. Avrupa’daki liberallerin tek çatı altında toplandığı ‘Avrupa için

Liberaller ve Demokratlar İttifakı' ise Komisyon başkan adayı olarak Guy Verhofstadt'ı göstermiştir (Euractiv, 07.03.2016). Guy Verhofstadt, 2004 yılındaki seçimlerde Nice Antlaşması'yla getirilen nitelikli çoğunluk kuralına rağmen Almanya ve Fransa'nın desteğini almış, ancak İngiltere'nin vetosuyla Komisyon başkanlığı görevine getirilememiştir (Tezcan 2007: 75). Merkez sol hareketi, aynı çatı altında toplayan 'Avrupa Sosyalistler Partisi' Komisyon başkanlığı için Martin Schulz'u aday olarak gösterirken, 'Yeşiller Partisi' ise Ska Keller'i aday olarak göstermiştir. Parlamento seçimleri öncesi bu 4 aday da kendi politikalarını halkın önünde sunabilmiş ve başkan adaylarına ilk kez sorulara yanıt verebilme imkânı sağlanmıştır. Daha önce Komisyon başkanı seçimi, üye devletlerin kapalı kapılar arkasında sürdürdükleri sıkı müzakereler sonucu belirlenirken, ilk defa başkan koltuğuna oturabilmek için kampanyalar düzenlenmiş, EurActiv'in desteğiyle gerçekleşen canlı yayımla adaylar kendilerini ifade etme, halkın sorularını yanıtlama imkânına erişmişlerdir.

Tüm bu çalışmalar ve kampanyalarla birlikte 22-25 Mayıs 2014 tarihleri arasında AB'ye üye olan ülkeler arasında Lizbon Antlaşması sonrası ilk Avrupa Parlamentosu seçimleri yapılmış ve %42.54 katılım oranıyla⁶ 751 Parlamenter seçilmiştir (Avrupa Parlamentosu 2014 Avrupa Seçim Sonuçları, 31.08.2016). Bu Parlamento seçimleri, ilginç bir şekilde sonuçlanmış, AB karşıtı olan partiler seçimlerden galip çıkmıştır. Özellikle ülke bazında seçim sonuçlarına bakıldığında, İngiltere'de Birleşik Krallık Bağımsızlık Partisi'nin (United Kingdom Independence Party-UKIP) %26.77 oy oranıyla birinci sırada olması dikkati çekmektedir (Avrupa Parlamentosu 2014 İngiltere Seçim Sonuçları, 31.08.2016). Euro karşıtlığıyla bilinen bu parti, seçimlerde en fazla oy oranına sahip olmuştur ancak bu konuda yalnız değildir. Çünkü Parlamento seçimlerinin genelinde AB karşıtlarının yüksek oy oranları dikkat çekmektedir. Bunlar arasında %24.86'lık oy oranıyla Ulusal Cephe (Front National-FN) Fransa'daki seçimlerde birinci çıkmış, François Hollande'in Sosyalist Partisi ise %13.98 ile üçüncü sırada kalmıştır (Avrupa Parlamentosu 2014 Fransa Seçim Sonuçları, 31.08.2016). Fransa'da Hollande'ın partisinin seçimde üçüncü sırada yer bulması ve Sosyalist Parti'nin Ulusal Partiye göre gerilerde kalması aslında Fransız halkının Sosyalist Partiye olan bir tepkisi olarak da algılanmaktadır. Bu nedenle seçim sonuçlarından çıkan AB karşıtlığı durumunu, ülkelerin kendi ulusal süreçleri içerisinde değerlendirmekte fayda bulunmaktadır (Spier, 31.08.2016). Almanya'daki duruma bakıldığında ise Angelina Merkel'in partisi olan Hristiyan Demokrat Birliği'nin (CDU/CSU) %35.3'lük oran ile seçimlerde birinci olduğu görülmektedir. AB karşıtlığıyla tanınan Yunan sol partisi SYRIZA, %26.60'lık oy oranıyla muhafazakârları geride bırakarak birinci parti olmuştur (Avrupa Parlamentosu 2014 Yunanistan Seçim Sonuçları, 31.08.2016). Yunanistan'daki sonuçlar da Fransa ve İngiltere'deki gibi şaşırtıcı olmuş, mevcut hükümete bir tepki olarak değerlendirilmiştir. Genel olarak Parlamento seçimleri, AB karşıtlarının çoğunlukla Parlamento'ya katılımı ile sonuçlanmıştır. Bu durum AB'nin hem mevcut gidişatına, hem de üye ülke hükümetlerinin politikalarına yönelik bir tepki olarak algılanmakla birlikte, AB politikalarında değişiklik gerektiğinin de bir göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Lizbon Antlaşması'nda yapılan değişiklikle en çok oy alan partinin başkan adayına Komisyon başkanlığının bırakılması gerektiği anlaşıldığından Avrupa Parlamentosu seçim sonuçları bu durumda daha önemli hale gelmektedir. Bu sonuçlara göre iki büyük parti olan

⁶ 2009 yılı Parlamento seçimlerinde katılım oranı %43'tü. Katılımcı sayısında son beş yılda çok fazla bir değişim olmadığı gözlenmiştir.

Avrupa Halk Partisi-EPP (Merkez sağ) ve Sosyalist ve Demokratların-S&D seçimlerin ilk sırasında yerini almasıyla EPP'nin adayı Juncker ile S&D'nin adayı Schulz arasında başkanlık yarışının yaşanması söz konusu olmuştur. Özellikle EPP'nin Parlamento'da yüksek oyu alan parti olması, Juncker'in seçilme olasılığını güçlendirmiştir. Ancak burada asıl dikkat çeken konu, Hükümet ve Devlet Başkanlarının bu seçim sonuçlarından sonra kimi Komisyon başkanlığı koltuğuna oturtacaklarıdır. Bu durum Avrupa Birliği açısından iki şekilde önem arz etmektedir. İlk olarak, daha önce Parlamento'nun seçim sonuçları dikkate alınmadan kapalı kapılar ardında Hükümet ve Devlet Başkanlarının yaptığı Komisyon başkanı ataması yerini, seçimlerle ortaya konan ve halkın iradesine dayanan bir karar verme mekanizmasına bırakmıştır. Bu süreçte Hükümet ve Devlet Başkanları tarafından Avrupa Parlamentosu seçimleri dikkate alınmadan yapılan bir atama, Birliğin demokratikleşme sürecinde gerilemesine ve halkın Birliği kendisinden izole bir organizasyon olarak görmesine neden olabilecektir. Son Parlamento seçimlerinde Avrupa karşıtlarının yüksek oranda oy alması halkın Birliğe olan inancındaki azalmanın bir göstergesidir. İkinci konu ise, Birlik içerisinde Avrupa karşıtlarının Parlamento seçimleriyle çoğunluğa ulaştığı son seçimleri destekleyici bir durum ortaya çıkması ve üye ülke halklarının Birliğe olan inancının daha da azalması söz konusu olabilecektir.

Ancak son Parlamento seçimleri ve Komisyon başkanlığı sonuçları, Lizbon Antlaşması'yla değişen Komisyon başkanlığı seçiminin, halkla Birlik arasında kopukluk olduğu gerekçesiyle sürekli eleştirilen AB'ye yeni bir ivme kazandırdığı, Parlamento'ya Komisyon başkanlığı seçiminde de yer verilerek Birliğin demokratikleşmesinin bir adım ileri taşındığını gösterir niteliktedir. Bu noktada Parlamento seçimleri dikkate alınarak atanan bir başkan, Birliği her açıdan güçlendirecektir. Her ne kadar Komisyon üyeleri Avrupa Parlamentosu tarafından belirlenmese de başkanın Avrupa Parlamentosu tarafından belirlenmesinin, Avrupa Birliği'nin Parlamenter bir sisteme yaklaşması ile sonuçlanabilecektir.

Lizbon Antlaşması'nın getirdiği “Komisyon Başkanlığı atama değişikliği”ne yönelik yeni düzen, 2014 Mayıs Parlamento seçimleri sonucunda başarıya ulaşmıştır. Avrupa Parlamentosu seçimlerinden en yüksek oyu alan Avrupa Halk Partisi'nin desteklediği aday olan Jean-Claude Juncker, Avrupa Zirvesi sonrasında Komisyon başkanı olarak atanmıştır. Ancak bu sürecin çok da kolay olduğu düşünülmemelidir. Seçimler boyunca Juncker'ı desteklediğini gizlemeyen Almanya Başbakanı Merkel'in Parlamento seçimleri sonrasında desteğini devam ettirmesine karşın (BBC News, 31.08.2016), İngiltere ve Macaristan Juncker'ın atanması konusunda sıkı bir muhalefet gerçekleştirmiştir. İngiltere'nin baskıları mevcut durumu değiştirmemiş, Hükümet ve Devlet Başkanları tarafından Avrupa Zirvesi sonrası David Cameron'un baskılarına rağmen Juncker önerilmiş ve Avrupa Parlamentosu onayına sunulmuştur. Böylece Juncker, Avrupa Komisyonu'nun ilk Avrupa Parlamentosu tarafından belirlenen başkanı olmuş, “seçilmiş başkan” (president elect) tabiriyle AB tarihi içerisindeki yerini almıştır. Bu durumda, Lizbon Antlaşması sonrası yapılan ilk seçimlerde, Avrupa Parlamentosu ile üye ülkelerin hükümetleri arasındaki yarış Avrupa Parlamentosu kanadının kazandığı söylenebilmektedir. Juncker'ın başkanlık seçimini kazanmasında Merkel'in desteğinin önemi yadsınamaz. Sonuç olarak, Juncker başkanlığındaki Komisyon 1 Kasım 2014 tarihi itibarıyla göreve başlamış bulunmaktadır.

Avrupa Birliği'ne yönelik üye ülkelerin vatandaşlarından kopuk olması ve kurumsal işleyişinde yeterince demokratik olmadığı yönünde yapılan eleştirilerin, Komisyon başkanlığı seçimiyle bir nebze azaltılması açısından bir gelişme yaşanmıştır. Bu seçim sonucunda, Komisyon gibi Birliğin yürütme erkini elinde bulunduran bir organa, Avrupa vatandaşlarının siyasi tercihlerinin yansıtılmasının önemi oldukça büyüktür. Birlik içerisinde yasama, yürütme ve yargı organı olarak kesin bir ayırım mevcut olmasa bile, Komisyon Birliğin yürütme organı, yani bir nevi hükümeti olarak görev yapmaktadır. Üye ülkelerde hükümetlerin seçimle iş başına gelen vekillerden oluşmasına rağmen, Birlik içinde hükümet gibi görev yapan Komisyon atanmış kişilerden oluşmaktadır. Lizbon Antlaşması ile yapılan yeniliklerle, mevcut durumda en azından Komisyon başkanının seçimle iş başına gelecek olması, AB vatandaşlarının Birliğe olan tepkisinin azaltılması amaçlanmakta, ayrıca Komisyon'un daha siyasi hale gelmesi beklenmektedir. Bu doğrultuda, artık Komisyon başkanı üye ülkelerin belirlediği kişiler arasından ve Avrupa Parlamentosu tarafından seçilecektir.

Parlamento seçimlerinde en fazla oyu alan aday üzerinde uzlaşılması sonucu AB Zirvesinde İngiltere ve Macaristan'ın yoğun muhalefetine rağmen üye ülkeler arasında Juncker yönünde uzlaşma sağlanmıştır. Burada bir ilk olarak, Avrupa Zirvesi'nde oybirliği değil de nitelikli çoğunlukla karar alınmıştır. Daha önceki Komisyon başkanlığı seçimi kapalı kapılar ardında, halktan uzak pazarlıklar sonucu belirlenirken; bu seçimler halkın karşısında daha şeffaf bir şekilde yapılmıştır. Bu durumda Avrupa Parlamentosu'nun arttırılan gücü de yadsınmamalıdır.

5. Sonuç

Komisyon, Birliğin itici gücü olarak müzakereci, arabulucu ve yasa teklifi hazırlama gibi görevleriyle Birliğin en önemli ve aktif organıdır. AKÇT Antlaşmasında "Yüksek Otorite" olarak elinde bulundurduğu yetkilerini, Bakanlar Konseyi ve Avrupa Parlamentosu ile paylaşarak çalışmalarına devam etmektedir. AKÇT döneminde tek başına görev yapan Komisyon, AAET ve AET'nin kuruluşuyla üç ayrı kurum haline gelmiş; ancak 1965 yılındaki Füzyon Antlaşması'yla tüm Komisyonlar birleştirilmiştir. Komisyon'un ilk kurulduğu aşamada sahip olduğu yetkilerin genişliği ve bu nedenle ilerleyen dönemlerde yetkisinin daraltılması süreci sonucunda, Komisyon'un günümüzdeki yapısı ortaya çıkmıştır. Artık Birliğin yürütme organı gibi faaliyet gösteren ve önemli yetkileri elinde bulunduran Komisyon'un başkanının kim olacağı da önem teşkil etmektedir. Çünkü başkan, hem Komisyon üyelerinin belirlenmesinde, hem de Komisyonu yönlendirme konusunda kilit isim olarak görev yapacaktır. Bu nedenle gerek revizyon içeren çalışma raporlarında, gerekse temel metinlerde Komisyonun yetkilerine ilişkin düzenlemeler yapılırken aynı zamanda başkan ve üyelerinin atanmasına yönelik çalışmalar da yapılmıştır. 1972 Vedel, 1975 Tindemans Raporlarında ve bunları takiben 1984 Spinelli Çalışma Planı'nda, Maastricht Antlaşması öncesi Komisyon üyelerinin ve başkanının atanmasına yönelik düzenlemeler yapılmıştır. Burada dikkat çekici husus, Parlamentonun Komisyon başkanı atamalarında yetkisinin giderek arttırıldığıdır. Böylece hem Komisyon başkanının demokratik meşruiyeti arttırılmış, hem de Raporlarda da belirtildiği gibi, Komisyon başkanına siyasi bir nitelik kazandırılmıştır. Ancak Parlamento'nun onay aşamasında yetki artırımına gidilirken Hükümet ve Devlet Başkanlarından oluşan Konsey'in de Parlamentoyla birlikte bu atanma sürecinde aktif rol aldığı göz ardı edilmemelidir. Nice Antlaşması sonrasında Komisyon başkanlığı

atamasında önemli bir değişiklik yapılmış, Devlet ve Hükümet Başkanları tarafından toplanan Bakanlar Konseyi, Anayasa Taslağında yerini Devlet ve Hükümet Başkanları Konseyi'ne (Avrupa Konseyi) bırakmıştır. 2009 yılında yürürlüğe giren Lizbon Antlaşması'nda da mevcut durum devam etmiştir. Sonuç olarak Komisyon başkanlığı seçimi Birliğin en önemli organlarından biri olan Komisyon'un oluşumu ve işleyişi açısından önem teşkil etmektedir. Parlamentonun etkinliğinin bu karar aşamasında artmasıyla, Parlamento içindeki mevcut siyasi partilerin ağırlıkları ve Parlamento seçimleri Komisyon başkanlığı seçimi öncesinde gündeme taşınır hale gelmiştir. Parlamento seçimlerinin hemen ardından yapılacak olan Komisyon başkanlığı ataması, bu atama sonrasında üyelerinin belirlenmesi açısından önem arz etmektedir. Başkanın atanmasında Parlamento seçimlerinin dikkate alınması durumu, gerek Anayasa Taslağı gerekse Lizbon Antlaşması'yla temel metinlerde de yer almıştır. Ancak Lizbon Antlaşması'nın diğer metinlerden farklı yanı, Parlamento'yu Komisyon başkanlığı seçimlerinde daha etkin kılmasından kaynaklanmaktadır. 2014 Mayıs ayında yapılan Avrupa Parlamentosu seçimleri paralelinde Komisyon başkanının atanması AB açısından önemli bir gelişmedir. Daha önceki seçimlerde, Birliğin yürütme organı olarak değerlendirilen Komisyon'a başkan seçilmesi konusunda, Avrupa Parlamentosu dikkate alınmamıştır. Sadece Avrupalı liderlerin kararları ön planda olurken, bu sistemle bir nevi bu tek taraflılık ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır.

Adayların, adaylık aşamasında seçim maratonuna katılmaları, kampanya ve çalışmalarını halk ile paylaşımları, demokratikleşmenin önemli adımları olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle seçimlerden birinci olarak çıkmış Komisyon başkan adayının başkanlık koltuğuna önerilmesi ve bunun Hükümet ve Devlet Başkanları tarafından desteklenmesi, AB açısından da önem teşkil etmektedir. Parlamentonun da desteğini alarak seçilen Komisyon başkanı, konumunu daha da meşrulaştırmaktadır. Bu yönden Jean Claude Juncker'ın Komisyon başkanlığı, hem AB'nin mevcut imajı hem de Avrupa halklarının güvenini sağlama açısından önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

2000, Amsterdam Antlaşması, No: 162, İktisadi Kalkınma Vakfı Yayınları, İstanbul.

2003, Nice Antlaşması, No: 174, İktisadi Kalkınma Vakfı Yayınları, İstanbul.

2005, Avrupa Birliği Anayasası, İlkbiz Yayınevi, İstanbul.

AAET Antlaşması, [online], http://aei.pitt.edu/37146/1/Euratom_Treaty_1957.pdf, [Erişim Tarihi: 18.01.2016].

AET Antlaşması, [online], http://www.cvce.eu/obj/treaty_establishing_the_european_economic_community_rome_25_march_1957-en-cca6ba28-0bf3-4ce6-8a76-6b0b3252696e.html, [Erişim Tarihi: 18.01.2016].

AKÇT Antlaşması, [online], <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:11951K:EN:PDF>, [Erişim Tarihi: 18.01.2016].

AKDEMİR, E., 2012, 'Avrupa Bütünleşmesi Tarihçesi', Avrupa Birliği Teoriler, Kurumlar, Politikalar, (Ed). Belgin Akçay ve İlke Göçmen, Seçkin Yayınları, Ankara.

AKILLI, E., 2010, Laeken Zirvesinden Lizbon Antlaşması'na: Anayasalaşamayan Anayasallaşma Süreci, Uluslararası Hukuk ve Politika, 6 (24), 35-54.

Anayasa Taslağı, [online], <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2004:310:FULL:EN:PDF>, [Erişim Tarihi: 20.01.2016].

Avrupa Parlamentosu 2014 Avrupa Seçim Sonuçları, [online], <http://www.results-elections2014.eu/en/election-results-2009.html>, [Erişim Tarihi: 31.08.2016].

Avrupa Parlamentosu 2014 Fransa Seçim Sonuçları, [online], <http://www.results-elections2014.eu/en/country-results-fr-2014.html#table02>, [Erişim Tarihi: 31.08.2016].

Avrupa Parlamentosu 2014 İngiltere Seçim Sonuçları, [online], <http://www.results-elections2014.eu/en/country-results-uk-2014.html>, [Erişim Tarihi: 31.08.2016].

Avrupa Parlamentosu 2014 Yunanistan Seçim Sonuçları, [online], <http://www.results-elections2014.eu/en/country-results-el-2014.html#table02>, [Erişim Tarihi: 31.08.2016].

Avrupa Parlamentosu'nda Tüm Siyasi Gruplar ve Dağılımları, [online], <http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/en/007f2537e0/Political-groups.html>, [Erişim Tarihi: 13.03.2016].

Avrupa Topluluğu Antlaşması, [online], <http://www1.umn.edu/humanrts/instree/EUAmsterdam-treaty.pdf>, [Erişim Tarihi: 30.08.2016].

BBC News, [online], http://www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2014/06/140610_ab_komisyon_yeni.shtml, [Erişim Tarihi: 31.08.2016].

- CAN, H., 2009, Avrupa Birliği'nin Kurucu Antlaşmaları, Adalet Yayınevi, Ankara.
- CAN, H., 2013, Avrupa Birliği Hukuku, Sürat Yayınları, İstanbul.
- Council of Europe, [online], <http://www.coe.int/aboutcoe/index.asp?l=en&page=nepasconfondre>, [Erişim Tarihi: 11.02.2016].
- DINAN, D., 2005, Avrupa Birliği Ansiklopedisi, Kitap Yayınevi, İstanbul.
- Euractiv, [online], <http://www.euractiv.com.tr/abnin-gelecegi/article/avrupa-merkez-saginin-komisyon-baskan-adayi-juncker-oldu-029295>, [Erişim Tarihi: 07.03.2016].
- Lizbon Antlaşması, [online], <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:306:FULL:EN:PDF> [Erişim Tarihi: 20.01.2016].
- Maastricht Antlaşması, [online], www.europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties_maastricht_en.htm, [Erişim Tarihi: 20.01.2016].
- Nice Antlaşması, [online], <http://www.eurotreaties.com/nicetreaty.pdf>, [Erişim Tarihi: 30.08.2016].
- SARAÇLI, M., 2008, Avrupa Birliği Anayasası ve Reform Antlaşması, Uluslararası Hukuk ve Politika, 4 (14), 2008, [online], http://uvt.ulakbim.gov.tr/uvt/index.php?cwid=9&vtadi=TSOS&c=ebsco&ano=92386_e761c31ee9084127e4622f17f4f91117&?, [Erişim Tarihi: 10.02.2016].
- SAYGIN, D., 2014, Avrupa Birliği Komisyon Başkanlığı Seçimlerinde 2014'e Doğru, 03.02.2014, [online], <http://www.uiportal.net/avrupa-birligi-komisyon-baskanligi-secimlerinde-2014e-dogru.html>, [Erişim Tarihi: 03.02.2016].
- SPIER, T., Deutsche Welle, [online], <http://www.dw.de/kar%C5%9F%C4%B1tlar-bir-b%C3%BCt%C3%BCn-de%C4%9Fil/a-17663933>, [Erişim Tarihi: 31.08.2016].
- Spinelli Planı, Draft Treaty Establishing The European Union, [online], <http://www.eurotreaties.com/spinelli.pdf>, [Erişim Tarihi: 13.01.2016].
- TEZCAN, E., 2007, Avrupa Komisyonu, USAK Yayınları, Ankara.
- Tindemans Raporu, Bulletin of The European Communities, Supplement 1/76, [online], http://www.cvce.eu/obj/vedel_report_25_march_1972-en-a4f5b134-99b9-41b3-9715-41769dfea12a.html, [Erişim Tarihi: 07.01.2016].
- Vedel Raporu, [online], http://www.cvce.eu/obj/vedel_report_25_march_1972-en-a4f5b134-99b9-41b3-9715-41769dfea12a.html, [Erişim Tarihi: 07.01.2016].